

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 45

בעשרים וארבעה לתשיעי... היה דבר ד' ביד חגי הנביא לאמר. כה אמר ד' צבקות

שאל נא את הכהנים תורה

א. עכשיו רואים היאך שכל הצרות והגלות שהתמשכה הכל היה לטובה! באמת הצדיקים הלומדים תורה היו כבר ראויים להגאל בחודש תשרי, אבל הקב"ה רצה שגם הבינונים שאין לומדים תורה, אבל מתחזקים במצות, שומרים שבת, מכבדים יו"ט, מתפללים שמ"ע בכל יום, מקיימים ברית מילה, ומניחים תפילין, שיזכו לגאולה, וינצלו מחבלי משיח. לכן ברחמיו המרובים דחה את הגאולה כמה חדשים, שהבינונים יחזרו בתשובה, וגם לאלו שלא חזרו, על ידי הצער של בני התורה על ידי הערב רב הרשעים, נתכפרו גם הבינונים, וזכו לגאולה! (ע' תיקו"ז תיקון כא' נד. ובפירוש אור יקר לרמ"ק, בבא מציעא ש"ח ס"ו). כעת אני אומר אודך ד' כי אנפת בי! הלכתי לעדרי להביא קרבן תודה, אני מחפש בהמה הכי משובחת, והתלבטתי בין שתי בהמות, אחת גדולה, ואחת שמינה אבל לא כ"כ גדולה, איזהו המובחר? (ע' ירוש' יומא פ"ו ה"א, ואר"ש תמידין פ"ז ה"ז)

ב. יולדת הביאה לי גלידה פחות מכביצה, ולא רציתי לאכול חולין טמאין, אז נשארה הגלידה בקערה עד שנמסה. מה דין הגלידה שנמסה? האם אפשר לאכול את הגלידה ביחד עם תרומה? (ע' טהרות פ"ג מ"א ברמב"ם ור"ש)
ג. בני יונדב בן רכב כבר לא צריכים לשבת באהלים (ע' ירמיה לה), אבל בזמנו כשישבו באהל פעם היה מת בתוך האהל, וכעת שהגיע הגאולה הרסו את האהל, האם צריך הזאה וטבילה? (ע' חזו"א אהלות ט, ג)
ד. מצות מביצים בלי מים, והביצים הוכשרו, והקמח לא הוכשר, וטמא נגע במצה, האם המצה מקבלת טומאה? ואם מקבלת טומאה האם כל המצה נטמאה? (ע' מכשירין פ"ב מ"ג, וטב"י פ"ג מ"ד)
ה. האם אפשר להדליק המנורה בבית המקדש בשמן קרוש, או אפשר כיון דבשעה שהוא קרוש לא נחשב כאוכל או משקה (ע' ר"ש טהרות פ"ג מ"ב), לא מהני? (ע' שבה"ל ח"ט ס' קמ"ג, ותשובות והנהגות ח"ג ס' ר"ח)

הלכתא למשיחא

עוד מעט ירד בית המקדש מן השמים, ולא רק הכהנים והלוים צריכים להיות מוכנים, אלא גם לישראלים יש חלק גדול כדי שיתקבלו הקרבנות לרצון, וזהו על ידי אנשי מעמד. ועל זה התפללנו קרוב לאלפיים שנה, והשב ישראל למעמדן (תיקון חצות, וכן נוסח הרמב"ם בתפילה), לכן הבה נכין את עצמינו.

אנשי מעמד הם אנשים מובחרים מישראל, ונחלקו לכ"ד משמרות, ותפקידם לעמוד על קרבנות ציבור, ולהתפלל כדי שהקרבן תתקבל ברצון, ומתפללים עבור כלל ישראל כל היום (מלא"ש תענית פ"ד מ"ב), וגם חוטבים עצים ושואבים מים למזבח.

שני מיני אנשי מעמד הם, יש שעולים לירושלים לעמוד על הקרבן, והם שלוחי כלל ישראל לעמוד על הקרבן, ויש מתכנסים בעריהם להתפלל. יש אומרים שהמעמד על הקרבן היה גם מכהנים ולוים. המעמד שעומדים על הקרבן, עומדים עד סוף ההקטרה, וי"א גם עד אחר הקטורת והנסכים. מקום העמידה הוא בעזרה (ובערוך השלחן העתיד פכ"ו ס"ז כתב בהר הבית, וצ"ע).

תענית

אנשי מעמד (בשאר מקומות, ולא כל שבמקדש נחלקו הראשונים) מתענים¹ יום ב' ג' ד' וה', ואוכלים בלילות. נחלקו הראשונים אם מתענים גם בר"ח חנוכה ופורים (ריטב"א תענית י' כו).

תפילה

בכל יום היו מתפללים שחרית מנחה נעילה (ע' קר"א תענית כו אם מתפללים ז' ברכות או י"ח) ומאריכים בבקשות, ולדעת הרמב"ם תפילה נוספת הנקרא מוסף, ויש חולקים וסוברים דהתפללו תפילות מיוחדות, אבל לא עוד שמ"ע. י"א דאלו במקדש לא היו מתפללים כל תפילות אלו, ויש חולקים. ביום א' וו' שאין מתענים נחלקו הראשונים אם מתפללים נעילה. בשחרית נעילה ולרמב"ם גם בתפילה שמוסיפין נושאים כפים. ובמנחה אין נושאים כפים, וי"א בימים שמתענים נושאים כפים.

אם אין בית הכנסת מכיל את כל אנשי המעמד מתפללים ברחוב.

קריאת התורה

בכל יום (אפי' כשאין מתענים, אבל לא בשבת) קוראים בתורה במעשה בראשית בשחרית, ולרמב"ם גם בתפילה שמוסיפין (ולשא"ר ביום שיש בו קרבן מוסף קוראים בתורה גם במוסף). י"א דרק אלו שבעירם היו קוראים, וי"א גם

¹ טעם התענית איתא בגמ' כדי למנוע צרות, ולפ"ז אפשר דלעתיד לבא שנסכחו הצרות אין ענין להתענות, אמנם יש ראשונים שמבואר דמתענים גם כדי שיקובל הקרבן ברצון, וע' מהרש"א תענית כז: בח"א.

אלו שבמקדש, אחר שעמדו על הקרבן קוראים. במנחה קורא כל אחד לעצמו הפרשה בעל פה, ובנעילה י"א דאין קוראים כלל, וי"א דקוראים בעל פה. מנחה ערב שבת לא היו מתקבצים כלל ולא קוראים בעל פה, מפני שטרודים בצרכי שבת.

שאר דינים

אנשי מעמד העומדים על הקרבן פטורים מתפילה ומתפילין, וקוראים ק"ש אחר שנגמר הקרבת הקרבן, אף שהוא אחר זמן קריאת שמע.

אנשי מעמד אסורים מלספר ומלכבס כל השבוע כדי שלא יכנסו מנוולים, ויש אומרים דגם המתכנסים בעירם אסור. וביום חמישי מותר לכבס לכבוד שבת, וי"א גם להסתפר, ונחלקו הראשונים אם מותר ביום ו'. (כ"ז מלוקט מקונטרס ישראל במעמדם)

תשובות לשאלות גליון שעבר

א. הגיע הזמן שיעקב אמר לעשו ועלו מושעים 'בהר ציון לשפט' (בגימטריא תשפ"ב) את הר עשו והיתה לה' המלוכה! ובזכות הלומדים תורה יומם ולילה (אם לא בריתי יומם ולילה, בגימט' חנוכה תשפ"ב) נגמר שלטון הערב רב, והקב"ה הושיע צאנו מיד האוכלים אותם, והכריז ואתן צאני 'צאן מרעיתי' (בגימט' חנוכה תשפ"ב) [ע' יחזקאל פרק לד]. והקב"ה קיים הבטחתו (ירמיה לג, יג) עוד תעברנה הצאן על ידי מונה, ובמקום לתת המעשר לעשו הרשע (ע' פדר"א פל"ז) מקיימים מעשר בהמה. עשרתי את צאני ויצאה כבשה שכבר ילדה, והולד רעב ואסור לולד לינק מאמו כיון שהאמא קדושה, האם יש איזה תקנה לולד לינק? (ע' מעילה יג.)

תשובה: לדעת רש"י ור"ג אפשר לפני שמכניסים הצאן לדיר להתעשר לעשות תנאי שזה שתצא עשירי לא יהא חלבה קדוש, ומותרת לינק את בנה. לדעת הרמב"ם ותוס' אחרים מתנדבים להניק את הולד, אבל תנאי לא מועיל.

ב. הכנתי את נרות חנוכה בזכויות שצרות מאד מלמעלה שא"א להכניס בו אצבע (כמו החד-פעמי שמוכרים בחנויות), ויולדת הרימה את הזכויות עם השמן, האם השמן נטמא? (ע' תוס' חולין עא: ד"ה אטו, וראשונים שבת פד: ונ"ב אר"ח תנ' קלז) תשובה: לדעת תוס' חולין עא: כמו שכלי חרס שא"א לגעת לתוכה אינה נטמאת במשא, ה"ה מה שבתוכה אינה נטמאת, ותוס' הרא"ש ורמב"ן ומאירי בשבת פד' הביאו ראשונים דמה שבתוך הכלי נטמא, והרמב"ן חלק על סברא זו. והב"ח כתב להכי לא נטמא השמן שבפך, והנ"ב תמה עליו דמסתבר דרק הכלי לא נטמא אבל השמן שבתוכה נטמא. וכ"ז בחרס או פלסטיק שאינו נטמא מבחוץ, אבל בזכויות שנטמא גם מבחוץ פשוט שמה שבתוכה גם כן נטמא.

ג. היה מת בחדר אחד, וחלון פתוח לחדר שני, רציתי לסתום את החלון כדי שהטומאה לא תעבור לחדר השני, לקחתי קערה זכוכית ושמתו בחלון, האם חוצצת בפני הטומאה? (ע' תוס' ב"ב כ. ד"ה ועובד כוכבים)

תשובה: כתוב בגמ' דגוי חוצץ בחלון מפני הטומאה, וכתבו תוס' אע"ג דמדרבנן טמאין כמו זב, טומאה דרבנן חוצץ בפני הטומאה. וכ"כ הר"ש אהלות פ"ג מ"ה דגוי ואוכל פחות מכביצה הגם שמקבלים טומאה מדרבנן חוצצים בפני הטומאה, אבל דבר שגזרו חז"ל מחמת חשש דאורייתא כמו כלי ע"ה אינן חוצצים. ולפ"ז כלי זכוכית חוצץ בפני הטומאה. אמנם הרשב"א (שבת צא) הוכיח מהמשנה דפחות מכביצה אוכל דחוצץ בחלון, שאינו מקבל טומאה אפי' מדרבנן, דאם היה מקבל טומאה מדרבנן לא היה חוצץ. והא דגוי חוצץ בחלון, כתב המקדש דוד (מב, ו) דגוי אינו טמא כלל, אלא הוא מטמא אחרים מדרבנן (וכ"כ בזכר יצחק נז). ולפי זה זכוכית אינו חוצצת בפני הטומאה. ולהלכה פסק הנ"ב (מובא בפ"ת י"ד שע"א ט') דדבר המקבל טומאה מדרבנן חוצץ בפני הטומאה.

ד. בחסדי ד' כמעט כולם קמו לתחיית המתים, אמנם היה קבר אחד עם מצבה גדולה שכתוב עליה פ"נ המלוה ברבית, ועוד קבר אחד היה כתוב עליה פ"נ הבעל גאווה, ועברתי ליד הקבר תוך ד' אמות לראות היאך התקיימו דברי חז"ל במילואם, האם נטמאתי? (ע' סוטה מד, ונ"ב יב.)

תשובה: בגמ' סוטה איתא דמת תופס ד' אמות, ופירש"י דחכמים גזרו שמת מטמא כל הנכנס לתוך ד"א, כדי שלא יהא ירגילו אוכלי טהרות אצלו. וכ"ז כשאין מחיצות, אבל אם יש מחיצות (גבוהות י' טפחים) יש היכר לא ליגע או להאהיל בטעות. ודעת רבינו שמשון (תוס' ב"ב יב.) דאפי' בבית או בקבר שסביבותיו טמא, לא גזרו שמא יגע, ודעת רש"י אם המחיצות טמאות הנכנס לתוך ד"א טמא. בשו"ע (שע"א ס"ה) פסק כר"ש, והש"ך שם הביא דעת הב"ח דיש להחמיר כרש"י. אמנם דעת הרמב"ם (לפי הסד"ט. עמ' קצ"ב, ומרכבת המשנה פ"ו ה"ט מטומאת מת) דלא גזרו טומאה על הבא לתוך ד"א של מת, אלא איסור הוא לכהן להתקרב, אבל כל שלא נגע או האהיל לא נטמא, וסיים הסד"ט דכן נראה נכון לדינא.

ה. היה לי בהמת קדשים שנפלה בה מום, ופדיתי את הבהמה, ואח"כ בשעה טובה ומוצלחת נתעברה וילדה, האם הולד מותר בגיזה ועבודה? (ע' מנ"ח תקוה, וחז"א בכורות יח, ט) תשובה: כן.